

Blended learning módszerek
továbbfejlesztése a felsőoktatásban
– előzmények

Forgó Sándor

MÉDIAINFORMATIKAI KIADVÁNYOK

Blended learning módszerek továbbfejlesztése a felsőoktatásban – előzmények¹

Forgó Sándor

Eger, 2013

---

¹ Tematikus ismeretanyag összeállítása (tájékoztatóra és tananyagként használható szöveggyűjtemény, kép-videó és linkgyűjtemény).

Lektorálta:

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Felelős kiadó: dr. Kis-Tóth Lajos

Készült: az Eszterházy Károly Főiskola nyomdájában, Egerben

Vezető: Kérészy László

Műszaki szerkesztő: Nagy Sándorné

**TÁMOP-4.2.2.C-11/1/KONV-2012-0008 - IKT a tudás és tanulás világában -
humán teljesítménytechnológiai (Human Performance Technology) kutatások
és képzésfejlesztés**

Tartalom

Tartalom	5
1. Bevezetés, előzmények	7
2. Fogalmi alapvetés	8
2.1 1. A távoktatás, e-learning, blended learning	8
2.1.1 Az e-learning megoldások összetevői.....	8
2.2 2. A blended-learning, azaz vegyes (komplex) tanulás	11
3. Blended learning alapú távoktatási projekt	15
3.1 3.1. A távoktatási projektterv	15
4. A távoktatási fejlesztés szakaszai	16
5. Kitekintés: Az új típusú e-learning új médiumokkal, mint a vegyes típusú tanulás kiterjesztése	23
5.1.1 Az elektronikus tanulás (offline/online és közösségi formái).....	24
5.2 Az Újmédia	25
5.2.1 Újmédia definíciók.....	25
5.2.2 Az oktatási platformok és a tanulás	27
5.2.3 A hagyományos televíziózás	27
5.2.4 A digitális interaktív televízió, mint a vegyes típusú tanulás eszköze	28
5.2.5 A mobil tanulás mint a vegyes típusú tanulás eszköze.....	29
5.2.6 A számítógép, a televízió és az ITV	29
5.2.7 A konvergens televíziózás – híd a tévé és az online tér között	31
5.2.8 Nyilvánossá tett tartalmak és az oktatás.....	32
5.3 Ajánlott online megoldások	32
6. Irodalom	33
7. Melléklet távoktatási tagozat indításához (MAB)	36
7.1.1 A speciális fogalmak értelmezése.....	38

1. BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK¹

Intézményünk több mint negyed évszázada végez – levelező, majd kijárásos – színhelyen kívüli felnőttoktatást, 10 éve, pedig távoktatási tevékenységet. Megjelentek a nyomtatott eszközökkel támogatott szakképzési formák, – majd a kutató- és fejlesztőmunka eredményeként – az elektronikus médiumokkal (CD-vel) támogatott, illetve az Internet alapú levelezéses távoktatás. A technológiaváltás következtében ezek a hagyományok megújultak a Médiainformatika Intézet e-learninges képzésfejlesztési terveiben. Az elektronikus alapú nyitott képzés fejlesztési irányát – a 2002-ben MAB által akkreditált –, az e-learning (hálózati on-line) tanulás formájában indított informatikus könyvtáros szak jelentette (Kis-Tóth 1998).

A távoktatás az Egri Eszterházy Károly Főiskolán a 90-es évek elején jelent meg. Intézményi szinten 1996-tól vált stratégiai jelentőségű fejlesztési törekvéssé. Elsőként a Közép-Magyarországi Regionális Távoktatási Központ alközpontjaként indult meg működésünk. Ez évtől könyvtár szakon megkezdtük a tananyagaink „távosítását”, melynek eredményeként a nyomtatott tananyagok távoktatási tankönyvekké és hálózati tananyagokká alakítottuk. 2001-től a főiskola új vezetése megkezdte az a távoktatáshoz nélkülözhetetlen Egyéni Tanulást Támogató Virtuális központjának kialakítását, mely a Távoktatási Központ működését támogatja.

2000-ben olyan távoktatási anyagot készítettünk, amelyek nyomtatott és elektronikus terjeszthető formában egyaránt rendelkezésre állnak a hallgatók számára. Az on-line tananyagaink (webes felületen bármilyen böngészővel megtekinthetők) hálózati kommunikációra optimalizált állományok, alkalmasak akár on-line vizsgáztatásra is. A tananyag tervezése során az első fázis az, hogy megalkossuk a minőségbiztosításhoz szükséges alapelemeket.

Az e-learninggel kombinált tanulás hatékony forma napjainkban. Fejlesztő munkánk kezdetekor arra kerestünk választ, hogy az alkalmazott oktatási, módszertani és szervezeti formák megfelelnek-e minden elvárásnak; melyek az erősségeink, és hol kell még javítanunk az oktatás technológiájában.

---

¹ Forgó S. et al.: A blended learning elméleti és gyakorlati kérdései.
<http://nws.niif.hu/ncd2005/docs/ehu/029.pdf> Networkshop 2005. Szeged.

2. FOGALMI ALAPVETÉS

2.1 1. A TÁVOKTATÁS, E-LEARNING, BLENDED LEARNING

A távoktatásnak felnőtt és nyitott képzési szempontból arra, a kérdésre kell felelni: hogyan tudnánk olyan tananyagot és szolgáltatásokat nyújtani, amelyben a hallgatók tértől és időtől függetlenül hatékonyan sajátíthassák el a tananyagot. Az e-learninggel kombinált (blended) képzésünk hatékony képzési forma napjainkban, de az alkalmazott szervezeti forma vajon megfelel-e minden elvárásnak. Melyek az erősségeink, és hol kell még javítanunk az oktatás technológiájában.

A távoktatás tartalma megváltozott illetve változóban van. Ha azonosítjuk a távoktatást az elektronikus tanulással, jelenlegi átmeneti fejlődési korszakunkban, különböztessük meg a hagyományos vagy klasszikus távoktatást az elektronikus távoktatástól (Kovács Ilma, 2002). A fenti gondolatmenet alapján az e-learning definíciója:

Az e-learning, olyan számítógépes hálózaton elérhető nyitott – tér- és időkorlátoktól független – képzési forma, amely a tanítási - tanulási folyamatot megszervezve, hatékony, optimális, ismeretátadási, tanulási módszerek birtokában a tananyagot és a tanulói forrásokat, a tutor-tanuló kommunikációt, valamint a számítógépes interaktív oktatószoftvert, egységes keretrendszerbe foglalva, a tanuló számára hozzáférhetővé teszi (Forgó, 2002).

2.1.1 Az e-learning megoldások összetevői

Az e-learning tananyagok

Hagyományos oktatási formáknál alkalmazott tananyagok között nehéz lehetőséget biztosítani a folyamatos továbbképzés számára, hiszen egy könyv nyomtatása és terjesztése hosszú időbe telik. Könnyen előfordulhat, hogy a leírt és kinyomtatott tudás mire elér a diákokhoz és érdeklődőkhöz, már csak elavult információt tartalmaz. Hasonló a helyzet az off-line technológia alapú közvetítővel is. Egy CD-ROM-on tárolt oktatási anyag is lezárt egységet képvisel, amelyet nem lehet javítani. Új információt csak új CD kiadásával lehet biztosítani, ami ugyan gyorsabb, mint egy könyv újryomtatása, de az új CD terjesztése költséges és időigényes.

Az internet kialakulása, az elektronikus hálózati alkalmazások elterjedése azonban beteljesíteni látszik a távoktatás minden technikai és módszertani igényét.

Keretrendszerek és oktatászoftverek

Az elektronikus tanuláshoz elengedhetetlen egy olyan szoftver és szerver alkalmazása, melynek révén lehetővé válik a tananyag közvetítése és egyfajta naplózása. Nézzük meg a két fogalom jelentését!

Az e-learning keretrendszer olyan számítógépes szoftver, amelynek segítségével számítógépes hálózaton (lokális, globális) kapcsolódó szolgáltatások révén személyre szabott tanulási folyamat végezhető és szervezhető. A keretrendszerek az oktatás tartalmának közreadásához, a hallgatók és a képzés menedzseléséhez, valamint az oktatáshoz tartozó kiegészítő tevékenységek végrehajtásához nyújtanak segítséget.

Az e-learning megoldások szereplői

A teljes körű megoldások működésük közben a hallgatón kívül más résztvevőket is igényelnek:

- rendszergazdák – kiknek feladata az e-learning infrastruktúra üzemeltetése, karbantartása
- oktatási adminisztrátorok – az oktatási tevékenységet folyamatos nyomon követik, beiskolázzák a hallgatókat, összeállítják képzési terveket, új képzési igényeket fogalmazznak meg
- oktatók – a felmerülő hallgatói problémákat, kérdéseket kezelik, a tananyagok tartalmát összeállítják, frissítik
- tananyagfejlesztők – a tananyagokat elektronikus oktatási anyaggá alakítják át, karbantartják azt

Az e-learning alkotóelemei

A szabványosítás egyik legfontosabb feladata, hogy biztosítsa az egyes alkotóelemek súrlódásmentes együttműködését az internetes oktatás területén. Az alkotóelemeket nem feltétlenül egyetlen cég állítja elő. Előfordulhat, hogy a rendszer minden egyes eleme más-más cég terméke. Ebben az esetben az elemek könnyed kommunikációját és az elemek közti adatcserét a szabványok biztosítják. A szabványok olyan szabályozások, amelyek az ipar, technológia, tudomány és közigazgatás terén racionalizálási, minőségbiztosítási, biztonsági, környezetvédelmi és kommunikációfejlesztési követelményeket állítanak fel.

Az e-learning legfontosabb alkotóelemei a következők:

1. Learning Management System. Ez a rendszer testesíti meg az oktató felületet, amely az internetes oktatáshoz elengedhetetlen.

2. Tananyag. CBT-oktatóegység, amelynek felépítését és alkotóelemeit a szabvány rendszerezi.

3. Metaadat. Adatok az adatokról, amelyek megkönnyítik a keresést egy adatbankban.

4. Szerző szoftver. A rendszer feladata közé tartozik a tananyagok előállítás, az alkotóelemek sorba rendezése szabványosított séma alapján, illetve az alkotóelemek csoportosítása olyan módon, amely a tanulási folyamatnak a lehető legjobban megfelel. A szerző szoftver tartalmazhat beépített tesztkészítő programrészt is.

5. Általános alkotóelemek

a) Browser. Egy browser segítségével a tanuló egyszerűen elérheti a tananyagot akkor és ott, amikor és ahol arra szüksége van.

b) Kapcsolódási pont. Az LMS-nek rendelkeznie kell kapcsolódási pontokkal is, amelyek lehetővé teszik az adatcserét és adatfeldolgozást más rendszerekkel, mint például más szolgáltató web-oldalával, adatbankokkal, vagy ERP-rendszerekkel együtt.

Az e-learning módszertana

Ahhoz hogy optimális tananyag készüljön, birtokában kell lennünk az új módszertani és technikai lehetőségeknek. Sok esetben a szerzők és az informatikai szakemberek sincsenek birtokában az e-learning adta szemléltetésbeli lehetőségeknek. A fejezetben ezért foglalkozunk részletesebben a módszertani kérdésekkel.

Az e-learninges tananyagok tartalmát a szerzők határozzák meg, de a tananyagok tagolása már a didaktikai és médiaműfaji és informatikai szempontokat is figyelembe kell venni. Didaktikai tagozódás kialakításához olyan elméleti és gyakorlati ismeretekre van szükség, amelyek révén tananyag optimális elszámítása biztosított. Ehhez feltétlenül szükségesek a hatékony szemléltetés ismerveinek és a médiaműfaji kérdéseknek a tisztázása.

Ez később jól kapcsolódott nemzetközi szabványokhoz az SDT-hez. (Az általam használt epizód elnevezés megfeleltethető az atomi egységeknek, a nódusok lapoknak, a modulok pedig foglalkozásoknak). Megjegyzés: Ez a tagolás majd a mobiltanulásnál alkalmazott mikro-learning fogalmával hozható összhangba. Ha a SCORM terminológiájának akarjuk megfeleltetni, a két alsó

szint esetében ez egyértelmű. (Ez esetben az epizód, az atomi elem, asset adekvát fogalmak).

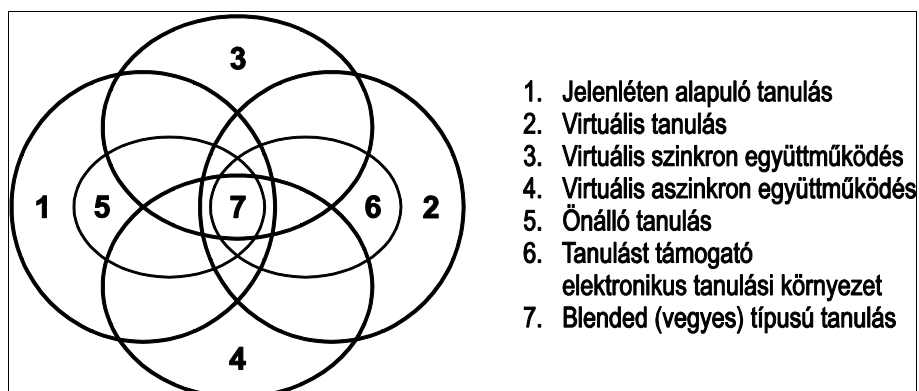
2.2 2. A BLENDED-LEARNING, AZAZ VEGYES (KOMPLEX) TANULÁS

Részünkről támogatjuk az e-learning módszerekkel kombinált oktatási formát (Allison Rossett, 2003). Az utóbbi évek nemzetközi (tengerentúli) szakirodalmi hivatkozásai is megerősítik ezt az értékelést. Allison Rossett, a San Diego Állami Egyetem oktatástechnológia professzora egyetért a „vegyes elmélet” megközelítéssel. „A tanulási elméletek nem olyanok, mint a vallás” – mondja. „Nem kell eldöntened, hogy katolikus vagy baptista vagy, muzulmán vagy és kizárod az összes többit. A cél az, hogy minden helyzetre megtaláljuk a megfelelő elméletet.”. Zemke szerint a helyzet függ „az emberektől, akiket szolgálunk, az elsajátítani vágyott ismeretek természetétől és a helyzettől, amelyben elő kell adniuk ezeket”(i.m., 2003).

Ebben a részben egy úgynevezett kombinált (blended) szisztémát, a tervezési és fejlesztési folyamatokhoz kapcsolódó rendszert fogunk vázolni.

Mi jellemzi a vegyes típusú tanulást?

A blended learning jellemzői túlmutatnak az osztálytermen. Hiszen formális és informális, technológiára alapozott és emberközpontú, egyéni és társasági, irányított és felfedezés-orientált. A Rossett kiemeli a műhelymunkával, konzultációval, támogatókkal és on-line osztálytermekkel és döntéstámogató eszközökkel, való ellátottságot. (Allison Rossett i.m.) Nézzük meg az alábbi ábrán a formális-informális, a virtuális együttműködési (szinkron-aszinkron), és az önálló tanulást támogató formákat.

1. Jelenléten alapuló tanulás
2. Virtuális tanulás
3. Virtuális szinkron együttműködés
4. Virtuális aszinkron együttműködés
5. Önálló tanulás
6. Tanulást támogató elektronikus tanulási környezet
7. Blended (vegyes) típusú tanulás

1. ábra: A blended learning, a hagyományos jelenléten alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének illetve tananyagainak változatából alakult ki.

Az alábbi táblázatok a blended learning elemeiről, a tartalomtípusok elemzését, a tanulástámogatási formák választásának hatásait mutatja be. (A képzési filozófiánk meghatározása során ezek a szempontok irányadók voltak.)

1. Táblázat A blended learning elemei

Live face-to-face (formal) Hagományos, frontális osztályterem (formális) •Oktató által irányított osztályterem •Műhelymunka •Konzultáció\ Témavezetés •Gyakorlati képzés	Live face-to-face (informal) Hagományos, frontális osztályterem (informális) •Kollegiális kapcsolatok •Munkacsoportok •Szerepmodellezés
Virtual collaboration/synchronous Virtuális együttműködés (szinkron) •E-learning osztályok •E-témavezetés	Virtual collaboration/asynchronous Virtuális együttműködés (aszinkron) •E-mail •On-line elektronikus hirdetőtáblák •Levelezőlisták •On-line közösségek
Self-paced learning Önálló tanulás •Webtananyagok •Linkek on-line forrásanyagokhoz •Szimulációk •Forgatókönyvek •Videó és audió CD-k/DVD-k •On-line önértékelés •Munkatankönyvek	Performance support Kivitelezés, előadás támogatása •Súgórendszerek •Nyomtatott segédletek •Tudástár •Dokumentáció •Kivitelezés/ döntéstámogató eszközök

2. Táblázat. A tartalomtípusok elemzése a tartalmi állandóság és az előállítási időtartam vonatkozásában

TARTALMI ÁLLANDÓSÁG	↑ Tartós	Munkatankönyv Dokumentáció On-line súgó (független) E-learning (archivált) Nyomtatott segédletek Kollegális kapcsolatok Szerep/feladat modellezés Munkacsoportok	Munkatankönyv Dokumentáció On-line súgó (integrált) Instruktor által irányított osztály Szimuláció Forgatókönyv Műhelymunka Webes tananyag modul Videó- és Audió- CD-k/DVD-k Kivitelezés/ döntéstámogató eszközök
	↓ Gyorsan változó	Munkacsoportok Linkek on-line forrásanyagokhoz Gyakorlati képzés Online önértékelés Levelezőlista On-line elektronikus hirdetőtábla E-learning (események) Nyomtatott segédletek E-mail Konzultáció (telefon) On-line tudástár	On-line közösségek E-learning (Osztályok) Témavezetés E-témavezetés

3. Táblázat.: A tanulástámogatási formák választásának hatása az emberi élő-munka-technológia ill., a költségvonzatok alakulásának vonatkozásában

Kapcsolat	↑ Ember	Gyakorlati képzés Konzultáció (telefon) On-line elektronikus hirdetőtábla On-line közösségek Kollegális kapcsolatok Levelezőlista Szerep/feladat modellezés E-mail E-learning (osztályok/események) Munkacsoportok	Témavezetés Instruktor által irányított osztály Műhelymunka E-learning (osztályok/események)
	↓ Technológia	Munkatankönyv Linkek on-line forrásanyagokhoz Online önértékelés On-line tudástár Dokumentáció E-learning (archív) Nyomtatott segédletek Videó- és Audió- CD-k/DVD-k (meglévő) On-line súgó (független)	Szimuláció Videó- és Audió- CD-k/DVD-k (Fejlesztés) On-line súgó (Integrált) Webes tananyag modul Forgatókönyv Kivitelezés/ döntéstámogató eszközök

Alacsony ←————→ Magas
Költségek

Projektünkben egy olyan utat jelöltünk meg, amely napjaink egyik legkorszerűbb szemléletének is megfelel, – blended képzés – azaz kombináljuk az elektronikus felületet a nyomtatott tananyagokkal és a személyes jelenléttel.

A címben megjelölt szakterület feldolgozására a „kevert” módszert javasoljuk, azaz nem teljesen a személytelen képzések kiépítését, hanem a blended

learning vegyes típusú kurzusok kialakítását és bevezetését tartjuk alkalmasnak a képzés javítására. Julian és Boone 2001-es IDC tanulmánya szerint „*a kevert megközelítés fontossága az, biztosítja, hogy a tanulási folyamat a lehető legnagyobb benyomást tegye, és így biztosítsa, hogy a szervezet termelékenységére optimális és ügyfeleinek értékes dolgokat nyújt.*”

A blended learning, tanulás és oktatáseméleti, módszertani alapokon nyugvó átfogó infopedagógiai stratégia, mely a tanulást támogató rendszer révén – az emberi lét változatos megismerési, és kommunikatív formáit integrálva – tér- és időkorlátok nélkül biztosítja a tanuló számára az optimális ismeretelsajátítást.

Olyan oktatási technológia, mely a képzéshez változatos, tanulási környezeti elemek (módszerek és eszközök) – hagyományos és virtuális tantermi tanulási formák, személyes és távolsági konzultáció biztosításával, nyomtatott- és elektronikus tananyagok segítségével magas-színvonalú (hi-tech) infokommunikációs eszközök révén a tananyagot kooperatívan, változatos módszerekkel, egyénre szabott formában teszi hozzáférhetővé, biztosítja tanulók előrehaladási ütemének ellenőrzését értékelését (Forgó, 2004).

A fenti definíció szerint tehát e-tanulás fogalmával illelhetjük a(z):

- • Iskolában tantermi oktatás esetén alkalmazott számítógéppel segített tanulást
- • Az IKT eszközöket alkalmazó távoktatást, nyitott képzést
- • Web (táv) előadást, web (táv) szemináriumot
- • A televíziós oktatást, különös tekintettel a digitális televíziózás új interaktív lehetőségeit kihasználó kurzusokat
- • A számítógépes multimédiával, web tartalmakkal támogatott önálló tanulást. (Pl. egy alkalmazói szoftverbe épített tutorial használata...)
- • A multimédiás oktatóprogramok
- • Internetes kollaboratív eszközöket használó tréningek
- • Mobil infokommunikációs technológiával támogatott oktatási formák
- • A hagyományos jelenléten alapuló oktatás és konzultáció, valamint a távoktatás elektronikus tanulási környezetének illetve tananyagainak különböző változatait úgymint;
- • a formális-informális,
- • a virtuális együttműködési (szinkron-aszinkron),
- • és az önálló tanulást támogató tanulási formákat

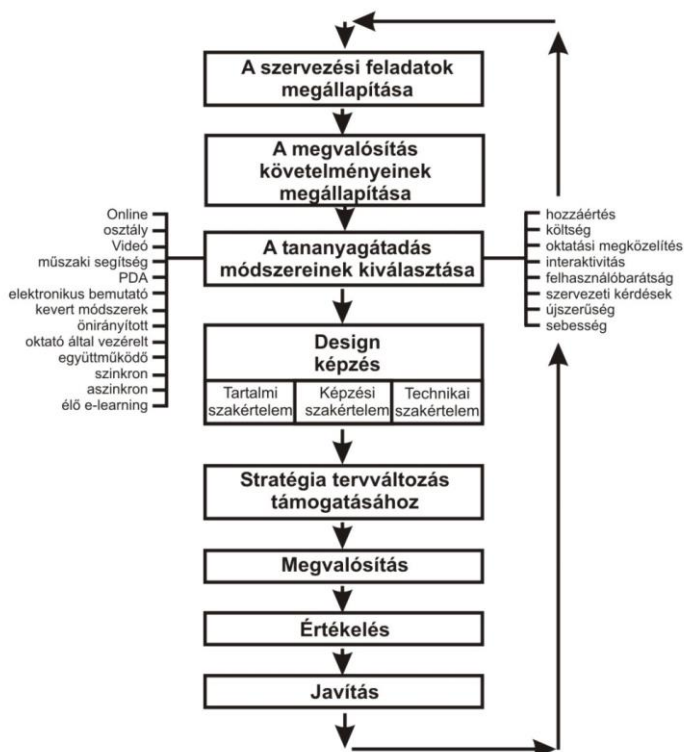
3. BLENDED LEARNING ALAPÚ TÁVOKTATÁSI PROJEKT

3.1 3.1. A TÁVOKTATÁSI PROJEKTERV

A projekttervezés során először a képzési formát kellett eldöntenünk, majd az önálló hallgatói munkát támogató keret- és médiarendszert. Ez utóbbi esetben fontos volt a tananyaghoz való egyszerű hozzáférés biztosítása (nyomtatott és elektronikus formában is).

A szervezőmunka során a legfontosabbnak egy Virtuális Campus kialakítása illetve az elektronikus tanulást támogató keretrendszer kialakítás tűnt.

Az alábbi ábra a tervező munka során szem előtt tartandó folyamat-szabályozást mutatja be.

2. ábra: A tananyagtervezés folyamata
 URL: www.futurelearning.com/page7.html

A keret- és oktatászoftver

A számítógépes hálózatok lehetőségeit kihasználó távoktatási rendszerek között ma már egyeduralkodónak tekinthetők a Web-alapú – WBT: Web-based Tools - rendszerek. Ezek a rendszerek a www kliens-szerver architektúráját követve webszerverek által futtatott, a képzés lehetőségeit és felületét meghatározó CGI programokból, valamint a programok által kezelt adatokból állnak. A tananyagokhoz és a tanulást támogató különféle eszközökhöz való hozzáférést tetszőleges, grafikus felületű web-kliensek, és böngészők teszik lehetővé. Ennek köszönhetően a tanfolyam menedzseléséhez, és magához a tanuláshoz is, csupán megfelelő web-böngészőre van szükség. A szoftverek piacán egyre több webalapú távoktatási rendszer lelhető fel. Közöttük előkelőhelyet tudhat magáénak az általunk választott rendszer. A keretrendszer választása során az alábbi szempontokat tartottuk szem előtt;

- Biztosítsa a tananyagátadás változatos (medializás, interaktív) módszereit,
- Információs eszközként alkalmas legyen a kurzus során a hallgatói előmenetel követésére
- Tartalmazzon többféle számonkérési lehetőséget,
- Sokoldalú kommunikációs formát biztosítson hallgató tanár kapcsolat-tartásban,
- Pontosan tartsa nyilván a hallgatói adminisztrációs adatokat,
- Adjon lehetőséget egyéb eszközök (képtár, fogalomtár, index, tárgymutató, keresés) alkalmazására.

A projekt során a képzés szaktárgyait lefedő távoktatási szakanyagot készítünk, amelyek mindegyikét átalakítjuk elektronikusan terjeszthető formátumúvá (nyomtatható MS-Word vagy QuarkExpress állomány), és on-line (WEB-es felületen bármilyen böngészővel (Internet Explorer stb.) megtekinthető hálózati kommunikációra optimalizált állományok, amelyek alkalmasak akár on-line vizsgáztatásra is. Ahol szükséges, ott az önálló feldolgozást, gyakorlást, önellenőrzést segítő útmutatókat, feladatgyűjteményeket, önértékelő teszteket hozunk létre, amelyeket nyomtatott és/vagy elektronikus formában is előállítunk.

4. A TÁVOKTATÁSI FEJLESZTÉS SZAKASZAI

Ennek során meghatározzuk a cél-és követelményrendszert, a képzés tartalmát és szakaszait, a tantárgyak elsajátításának időtartamát a tananyagot, és

a médiaforrásokot oktatók elérését, a számonkérés módozatait, az önképzés lehetőségeit, a hallgatói nyilvántartás rendszerét, az elektronikus tanulási környezet használatát tartalmazza.

1. A képzési célokról

A szak egyfelől szervesen illeszkedik a magyarországi informatikus könyvtáros képzés, másfelől az EKF oktatási rendszerébe. Tudatosítjuk a hallgatókkal, hogy a szak olyan információs szakembereket képez, akik bármely könyvtárban alkalmasak szakirányú munkakörök betöltésére, ezen túlmenően lehetőség nyílik specializációra, egyrészt az iskolai könyvtárak területén, másrészt a for-profit szférában akár információbrókerként is elhelyezkedhet a végzett hallgató.

Képzésünkben igen hangsúlyos az informatikai modul. Jelentősége és súlya a képzésen belül tükrözi, hogy törekszünk a legkorszerűbb informatikai tudásanyag birtokába juttatni hallgatóinkat, hiszen a könyvtáros társadalomban óriási a szükséglet az ilyen irányú szakemberek iránt. A képzés elméleti stúdiumokból és gyakorlatokból áll. A képzésben a tantárgyaknak három blokkja alakult ki: alapozó tantárgyak, szakmai tantárgyak és a specializációt szolgáló stúdiumok csoportja. Lehetőséget biztosítunk az élet- és munkakörülményekhez jól igazodva a határon belül és a határon kívül élő magyar fiatalok és felnőttek számára arra, hogy fel tudjanak készülni a piacgazdasághoz elengedhetetlen korszerű informatikus könyvtáros ismeretek elsajátítására.

2. A képzés tartalma

Az oktatócsomag fejlesztése során mindig azt tartottuk szem előtt, hogy eredményesebbé tegyük a hallgatók tanulásának hatékonyságát. Összességében olyan távoktatási anyagot kívántunk a hallgató kézbe adni, amely rendelkezik a jó távoktatás minden ismérvével.

Távoktatási tankönyveket készítettünk, nem, pedig jegyzetet. A távoktatási tankönyveket kiegészítettük tanulási útmutatóval, szöveg- és feladatgyűjteménnyel valamint munkafüzetrel, ellenőrző kérdésekkel és feladat megoldásokkal. Több esetben próbavizsgát is végezhet annak érdekében, hogy kipróbálhassa tudásszintjét. Olyan leckék összeállítására törekedtünk, amelyben a tananyagrészek kellően rövidek a hatékony tanuláshoz. Az egyes leckéket úgy alakítottuk ki, hogy azok „egy szuszra” megtanulhatóak legyenek.

Minden tantárgyban világosan megfogalmazzuk a célokat, kijelöljük a tartalmat, összefoglalást adunk és ellenőrző kérdéseket teszünk fel. Igyekeztünk olyan gyakorlati tevékenységeket feladni, amelyek megoldása során a tanuló az

új ismereteket használni kényszerül. Minden tantárgyhoz külön írtunk tanulási tanácsokat.

A tananyagot igyekeztünk közvetlen stílusú, párbeszédese, barátságos formában átadni, melyeket a szokásosnál szellősebbre, ritkábbra alakítottuk, így egy oldalon kevesebb a szöveg. (Sok helyen hagytunk üres helyeket annak érdekében, hogy a diákok saját gondolatait fel tudják jegyezni.) Azokon a helyeken, ahol az ábrák kifejezőbbek, mint a szöveg, igyekeztünk illusztrációkat alkalmazni.

A hallgató korábbi tapasztalataira utalva és a köznapi életből, gyakorlatból vett példával színesítettük mondanivalónkat, így ösztönözzük a hallgatót arra, hogy ellenőrizhesse előrehaladását. A tananyagokat összekapcsoltuk más médiaforrásokkal.

3. A képzés szakaszai és támogatási rendszere

A távoktatási kurzuson minden félév elején van 3 nap konzultáció, általános tanulási tanácsokat adunk, illetve a félévre szóló oktatócsomagot kapják meg. A félév során többet nem kell eljönni Egerbe, csak a vizsgákon kötelező a személyes megjelenés. A kapcsolattartás, a tanári konzultáció Interneten történik. A képzési szakaszok az alábbiak

1. Előkészítő konzultáció: A tananyag feldolgozásának sebességét az egyéni tanulási képességeken túl befolyásolja, hogy milyen előzetes ismeretekkel bír a számítógép használatában a résztvevő, ezért minden hallgató számára előkészítő konzultációt tartunk a beiratkozást követő napon. Ez alkalommal kerül sor a szak filozófiájának, valamint a távoktatás és az elektronikus kapcsolattartás módozatainak bemutatása.

2. Csoportos konzultációra a nyitó konzultáción meghatározott napokon kerül sor. Ez alkalommal olyan ismertetést kapnak a tantárgyakról, melyből alapján tájékozódhatnak az adott szakterületről.

3. Az egyéni tanuláshoz a tanulóknak útmutatást mellékelünk a nyitóelőadáson *Hogyan kezdjünk a tanuláshoz?* címmel. A tanulási útmutatóban tanulási tanácsokat adunk a távoktatásos formában történő tanulás módszeréről és technikájáról.

4. Egyéni konzultáció. A hallgatóknak a félév során egyes tárgyakból lehetőséget adunk a személyes konzultáción való részvételre. Ezek pontos időpontjáról, helyszínéről és további tudnivalókról a szaktárgyi tutoroktól kapnak felvilágosítást a hallgatók. Az útmutatóban kiemelt hangsúlyt kap az a tény, hogy a hallgatónak rendszeres konzultációs lehetősége van a tutorával, témavezetőjé-

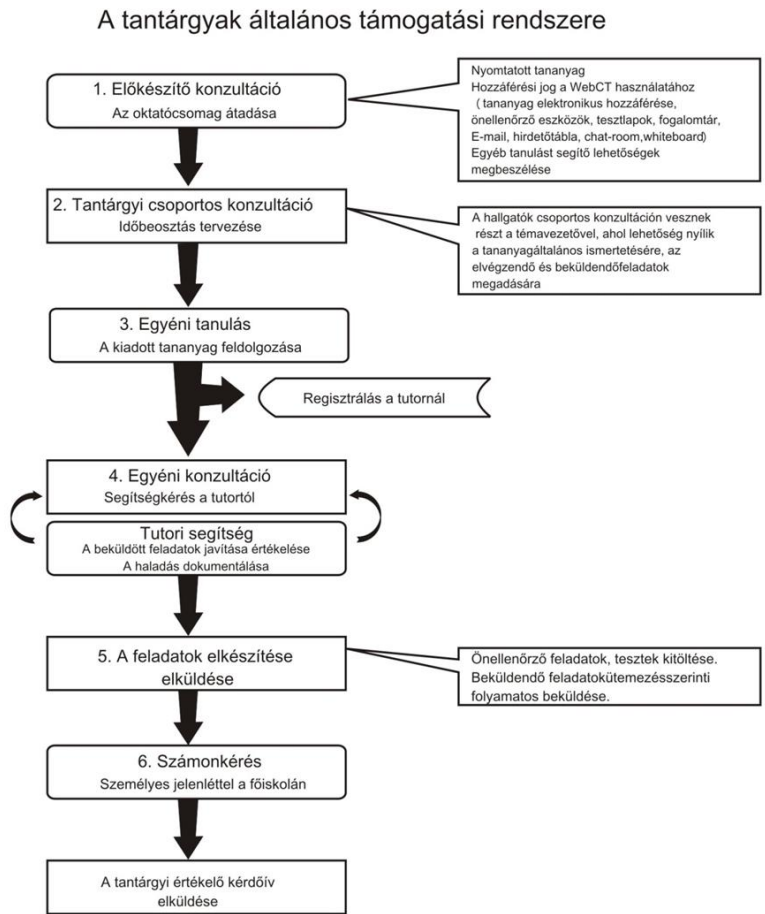
vel. (Az elektronikus kommunikációs formák mellett a személyes konzultációkra egyaránt biztosítunk lehetőséget.)

5. A feladatok elkészítésére, ellenőrzésére a félév során folyamatosan történik, de a végleges határidő az első negyed végére van limitálva.

Számonkérésre, – csakis személyes jelenléttel – megadott féléves ütemezésben kerül sor.

7. Az értékelés folyamatos, különböző típusú feladatok megoldása alapján történik.

A képzés szakaszait az alábbi ábrán láthatjuk.

3. ábra: A képzés szakaszai és támogatási rendszere

4. A képzés tananyagai médiumai tantárgyanként

A tanulást támogató médiumok

Minden távoktatási kurzushoz hozzárendeltünk egy tanulást támogató nyomtatott és elektronikus oktatócsomagot az alábbiak szerint;

- • Távoktatási tankönyv
- • Útmutató
- • Feladatgyűjtemény
- • Példatár
- • Szöveggyűjtemény
- • Önértékelő teszt
- • e-tankönyv
- • Önállóan beszerezendő irodalom

Távoktatási tankönyvek, jegyzetek struktúrája

- I. Előszó
- II. Tartalom (modulcímek, leckék, leírása)
- III. Tanulási tanácsok, idő
- IV. Célkitűzések
- V. Követelmény (Milyen kompetenciákkal fog rendelkezni a kurzus végeztével.)
- VI. Leckék (tananyag egységek), tagozódása (1 lecke kb. 10–20 oldal)
  1. Cél
  2. Tartalom
  3. Tananyag
    - a. Leírások
    - b. Definíció: Fogalmak jelölésére alkalmazott ezt a stílus
    - c. Kérdés: Aktivizáló kérdések.
    - d. Feladat: A leckékben megfogalmazott feladatok jelölésére használt stílus.
    - e. Hivatkozás: Egyéb dokumentumokra hivatkozó szövegrészek jelzésére használjuk.
    - f. Példa: a tananyagokban szereplő példák megjelölésére használható stílus.
    - g. Kiemelés: fontosabb szövegrészek, kulcsfogalmak megjelölése.
    - h. Megoldás: Ha bizonyos feladatok megoldását jelölő stílus.
  4. Összefoglalás: a leckék összegzése
  5. Összefoglaló kérdések
  6. Összefoglaló feladatok

- VII. Médiatár
- VIII. Próbavizsga
- IX. Glosszárium
- X. Irodalom

5. Az oktatói kar, tanárok (tutorok, teletutorok)

A távoktatási projektünk elkészítése során nagy hangsúlyt fektettünk a távoktatásban résztvevő tanárok kiválasztására. Olyan szakembereket alkalmazunk, akik közismerten magas szinten művelik szakmájukat, ugyanakkor képesek innovatívan részt venni a helyi projekt kidolgozásában és véghezvitelében. Az együttműködő belső és külső munkatársak száma meghaladja az ötvenet.

A tutor a képzésünk során minden olyan személyt jelöl, aki a képzési folyamatban a tanulás támogatójaként szóba jöhet: tanár, instruktör, tanácsadó, gyakorlatvezető, konzulens, tréner stb.

A teletutor: az a személy, aki a képzési folyamatban az ismeret átadását, informatikai és távoktatási szakemberként tanulmányi útmutatásokkal irányítja, támogatja, segíti.

Szakmai kérdésekben a csoportos, valamint az Interneten keresztül történő konzultációkon a teletutorok (szakmai, informatikai) állnak a hallgatók rendelkezésére. Tutor elérhetőségét – telefonszámát, e-mailjét, ChatRoom elérhetőségét – az első konzultációs napon adjuk meg a távtanulók számára. A tanárok távoktatási-informatikai felkészítésére minden félév kezdetekor sor kerül.

Konzultációs lehetőségek

A tananyag elsajátítását, elmélyítését, alkalmazását, a tanulás közben felmerülő problémák tisztázását a konzultációk segítik. A konzultációnak három formáját veheti igénybe: csoportos, írásos (e-mail) és „csevegő” konzultációt.

A csoportos konzultáció: személyes formában egy alkalommal kerül megtartásra, míg elektronikusan heti egy alkalommal. Időpontját és órarendjét szükség szerint a tutorok alakítják ki. A csoportos konzultáción tutori (szaktanári) irányítással mélyítik el az addig önállóan megtanult tananyagot. Itt nyílik lehetőség arra is, hogy az új tananyagrészeket előzetesen a tutorokkal megbeszéljék.

E-mail: Az önálló tanulás során felmerülő szakmai jellegű kérdéseket ezekben a formákban beszélheti meg a tutorokkal. A választ e-mailen kapja meg, a lehető legrövidebb határidőn - de a legrövidebb határidőn – de legkésőbb később három munkanapon belül.

Írásos konzultáció, „csevegés”: Heti egy alkalommal a tutorával meghatározott időpontban egy óra időtartamban nyílik lehetőség ennek a konzultációs formának az igénybevételére.

Telefon: A tutor által megadott telefonszám is igénybe vehető, ezt a szolgáltatás az IP alapú telefonos üzenetváltással is kibővítettük.

Üzenetek, hirdetőtábla: Szabadon használható módszer, bármikor, bárkivel felvehető a kapcsolat, azonban nem biztos, hogy válasz is érkezik a felvetett kérdésekre.

4. ábra: Kommunikációs formák összefoglalása

6. A számonkérés, értékelés

A tudásszint felmérése

A kurzus kezdetekor – mert sok hallgató rendelkezhet autodidakta módon szerzett előzetes ismeretekkel (diagnosztikus értékelési formában) meggyőződünk a hallgató előzetes ismereteiről.

A tananyag folyamatos elsajátítása során (formatív értékelési formában), a készülő projekteket folyamatosan értékeljük.

A kurzus zárásakor (összegző értékelési formában) meggyőződünk a témakörök ismeretének mértékéről.

A szóbeli számonkérésen a hallgató, egyrészt bemutatja projektjeit, majd számot ad a témakörhöz tartozó elméleti ismeretekből.

Írásbeli számonkérés során meggyőződünk a témát illető lexikális és tervező munkájának minőségéről.

Projekt típusú számonkérés során a hallgató kreativitásáról győz meg bennünket

Portfólió jellegű munkákat gyűjteményes formákban mutatják be a jelöltek egy adott időszakról és témaköréről.

Az értékelés módja

Az értékelés két részből áll. Egyrészt értékeljük a beküldött feladatokat, ez tárgyanként 1-2 feladatot jelent, amelyek érdemjegye a tárgyak végső érdemjegyébe beszámít: gyakorlati jeggyel záruló tanegység esetében a végső érdemjegy 40%-át, kollokviummal záruló tanegység esetében a végső érdemjegy 25%-át adják, de csak abban az esetben, ha a félév végi számonkérése legalább 56%-os. A beküldés csak elektronikus formában, a keretrendszeren keresztül történhet.

Az írásbeli tesztek leggyakrabban feleletválasztásos, asszociációs, számítási, ún. rövid válasz, illetve egyes tárgyak esetében esszé feladatokat tartalmaznak. A feladatok első négy típusát leggyakrabban a tanulást segítő szoftver, a WebCT segítségével oldhatja meg a hallgató.

7. A hallgatói nyilvántartás rendszere

Távoktatási rendszerünkben nyilvántartjuk a hallgatók legfontosabb adatait, amelyeket bizalmasan kezelünk. Ezek egy részébe a távtanuló is betekinthet, megnézheti például az eddigi tanulmányi előmenetelét stb., de nem tekinthet bele csoporttársairól szólókba.

A képzésben résztvevők számára az EKF Médiainformatika Intézete az elérhetőségi lehetőségek mellett segítő központot (Help Desk, Tanulmányi Inkubációs (információs) Központ) üzemeltet, amelynek nyitva tartásáról a tanulást segítő szoftver honlapján kap felvilágosítást a hallgató.

5. KITEKINTÉS: AZ ÚJ TÍPUSÚ E-LEARNING ÚJ MÉDIUMOK- KAL, MINT A VEGYES TÍPUSÚ TANULÁS KITERJESZTÉSE

Az internet megjelenése és szolgáltatásainak széleskörű terjedése – webes felületen (Web 1.0!) – nemcsak a gazdaságra és kommunikációs formákra ha-

tott, hanem a tanulás eszköztárának szélesítéséhez is elvezetett. Az internet, amely lényegében egymással távközlési úton összekötött számítógépekből áll, a kommunikációs szolgáltatások széles körét teszi elérhetővé. Az elektronikus térben nem csupán a technológiák, hanem a kultúra, a média és az oktatás egy-fajta összeolvadásának vagyunk a tanúi.

Kezdetben a tanulási tartalmak szöveges, képi illusztrációkkal ellátott, multimédiás anyagok formájában – amelyek nem öltöttek igazán interaktív formát, mert a tanuló passzív befogadóként csupán az információ letöltői, befogadói-ként vettek a részét a folyamatban – voltak elérhetőek. A tanulásszervező programok (Learning Management System, LMS), – a tartalom közreadásán és az adminisztrációs lehetőségeken túl –, már olyan eszközt is tartalmaztak, amelyek a tanulási folyamatot keretek közé szervezve lehetőséget adtak a hallgatói aktivitás növelésére.

A webkettőn alapuló társas-közösségi szerveződési forma –, amely nyílt szolgáltatások révén lehetővé teszi és bátorítja a részvételt – kialakulását követően a tanulási formákban megjelent az e-learning2.0, a tanulóközpontú webes környezet formája. Ez a tanulási forma – a felhasználókat tudásfejlesztő közösségként értelmezve – olyan eszközökre támaszkodik, amely összekapcsolja a hálózati tartalom egyszerű létrehozását a webes felületen.

Az oktatástechnológiában az informatikai alkalmazások térnyerése és az ennek következtében feltáruló új lehetőségek vezetnek az információs és/vagy kommunikációs technológiához, mely a tanításban domináló verbális csatorna súlypontját áthelyezi a nyitott és rugalmas elemeket erősítő tanulásra, ill. információfogyasztásra. Nem véletlenül került előtérbe a hálózatalapú tanulás (konnektivista) tanuláselmélet, pedagógiai irányzat, mely kulturális oldalról új közlésmód megjelenését hozza magával.

5.1.1 Az elektronikus tanulás (offline/online és közösségi formái)

Az elektronikus tanulás kezdetben az offline technológián alapuló CD-ROM-on tárolt oktatási anyag segítségével történt. Az internet kialakulása, az elektronikus hálózati alkalmazások elterjedése azonban már lehetővé tette a web alapú tanulási formák alkalmazását. Később az egyszerű Html-oldalakra szervezett tartalmakat keretrendszerekbe és oktatószoftverekbe foglalva tették közzé. Az e-learning **keretrendszer** olyan számítógépes szoftver, amelynek segítségével számítógépes hálózaton (lokális, globális) kapcsolódó szolgáltatások révén személyre szabott tanulási folyamat végezhető és szervezhető. A keretrendszerek az oktatás tartalmának közreadásához, a hallgatók és a képzés me-

nedzseléséhez, valamint az oktatáshoz tartozó kiegészítő tevékenységek végrehajtásához nyújtanak segítséget.

Napjainkban a webkettes szolgáltatások elterjedésének hatására meginduló társas-közösségi megoldások az e-learningre is kihatottak. A digitalizáció, amely kezdetben a helyhez kötött (lokális) médiumokkal történő tartalomfeldolgozást és kommunikációt forradalmasította, napjainkra a hálózati kommunikációs formák merőben új részterületeit, többek között – a webkettőn alapuló társas-közösségi szerveződések mintájára – a tanuló-központú webes környezeteket (e-learning2.0) alakította ki.

Az e-learning-definíció átértelmezése kardinális pontokat fog érinteni a hagyományos pedagógiai értékeket illetően. Újragondolandó „a tanítási-tanulási folyamat” megszervezésének a kérdésköre, a tananyag egységes keretrendszerbe foglalása, a tananyagnak a tanulók számára történő hozzáférhetővé tétele, illetve annak kizárólagossága.

5.2 AZ ÚJMÉDIA

Az újmédia diszciplína már több szakterületen teret kapott – a mindennapi pedagógustevékenység során még nem bontakozott ki –, bár vannak olyan iskolák, ahol az IKT-innovációkban már *pseudo* formában jelen vannak. (Pl.: e-bookok, új táblagépek formájában). Habár még nem jellemzi feltétlenül az iskolai mindennapjait, de az új generációk egyre inkább követelik maguknak az otthonokban használatos szórakoztató elektronikai eszközök, új (IKT, high-tech) médiumok használatát. Lehet, hogy a fogalom és a hozzátartozó eszközrendszer lassan fog beágyazódni az iskolákba, de bizonyosak lehetünk benne, hogy új – a digitális (IKT-) kompetenciákon túlmutató – írástudásra lesz szüksége a pedagógusoknak.

5.2.1 Újmédia definíciók

Mi lehet az újmédia? Csak az, amelyik nem analóg, azaz minden, ami digitális? Hogy nevezzük az újmédiát megelőző korszak médiumait? Úgy járunk-e a fogalommal, mint a webkettővel? Nehéz határvonalat húzni, sokan ezt az internet megjelenésével azonosítják, de abban egyet lehet érteni, hogy a nyomtatott 'print' és a sugárzott rádió és tévéadások mindenképpen a hagyományos halmozba sorolhatók.

Az újmédia, mint fogalom és gyakorlati megjelenése jelentősen különbözik az egyes szakterületeken. A kommunikációelméletben fogalmi szinten elterjedőben van, a retorika tárgyalja részletesebben. Számos írásmódban tűnik fel, a leginkább adekvát Aczél Petra megközelítése, aki egybeírva használja, amellyel

célja a „folyamat jelenségszerű identitásának”² hangsúlyozása. Más tudományterületeken, például az információátörökítő szakmák (informatikus könyvtáros, kulturális örökség, mozgóképkultúra és médiaismeret, pedagógusképzés) sajnos nem terjedt el egyelőre, és számos tévhit is él róla. Sokan az információs és kommunikációs technikák, technológia szinonimájaként tekintenek rá vagy a web 2.0-val azonosítják, és az eszközt vagy az alkalmazásokat azonosítják vele. Abban sincs más területeken konszenzus, hogy milyen írásmódban használjuk, megjelenik ugyanis több változatban, amelyek jelentésükben igencsak eltérnek egymástól:

- újmédia: hasonlóan a kommunikációelmélethez, amely során elsősorban a folyamat jellegét hangsúlyozzuk
- új média: amely elsősorban az információközvetítés újdonságát, új formáját jelenti

Aczél³ az alábbi újmédiát megkülönböztető kulcsjellemzőket emeli ki Lister⁴ alapján: a *digitalizációt, az interaktivitást, a hipertextualitást, a szórtságot és a virtualitást*. A kutatást illetően pedig a számítógép (komputer) által közvetített kommunikációt, a médiaszórás és fogyasztás új formáit, a virtuális valóságot, valamint a meglévő média átváltozásaira helyezi a hangsúlyt.

A fogalom rohamos elterjedése arra sarkall bennünket, hogy áttekintsük, hogyan lehetséges az elért eredményeket megvalósítani a pedagógusképzésben.

Valóban a fentiek szempontok miatt nevezzük újmédiának? Miért nem érjük be az oktatástechnológiát gyakran kiváltani kívánó IKT terminus technicusszal? Ha van webkettő és közösségi média elnevezésünk, akkor miért kell hozzá az *új* jelző?

A hazai oktatásemélet és az oktatástechnológia még nem adott választ arra, hogy milyen szerepet szán e divatos, sokféleeképpen értelmezhető fogalom-

² De mit kezd a retorika az „újmédiával”? Aczél Petra szándékosan használja így, egybeírva a kifejezést, hangsúlyozva a folyamat jelenségszerű identitását. Forrás: <http://bit.ly/11E7Hy9/> [elektronikus dokumentum] utolsó hozzáférés ideje: 2013. július10.

³ Aczél Petra: Retorika. A digitális retorika műfajai és jellemzői In: Kukorelli Katalin (szerk.): A tartalom és forma harmóniájának kommunikációja. XII. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti és Kommunikációs Konferencia 2010. pp.109-116. pp.109-116. Forrás: www.duf.hu/nyitoldal/nyelvészeti/kiadvany-2010-1

⁴ Lister, M. – Dovey, J. – Giddings, S. – Grant, I. – Kelly, K.: New Media. A Critical Introduction. Routledge, London, 2003. pp. 12-13. A szerző felfogása szerint az újmédia meghatározó médiuma, az internet színterei a következők: a world wide web, mint könyvtár, lehívható információk tára, illetve partícipatív kommunikációs, információs hálózat (Web 1.0, Web 2.0), a levelezés, a szinkrón vitafórumok (nem egyidejű interakciót és véleményképviseletet generáló és lehetővé tevő színterek), virtuálisan kialakított világok.

nak. E tanulmány – a teljesség igénye nélkül – arra vállalkozik, hogy *felvázoljon a technológia szemlélet mellett, egy tartalomszervezési formákat is szem előtt tartó megközelítést.*

5.2.2 Az oktatási platformok és a tanulás

A digitalizáció és a hálózati kommunikációs formák elterjedése révén megváltoznak a hagyományos tanulási szerepek, a tanítási tanulási folyamat új kontextusba kerül. Tekintsük át a következőkben, hogy milyen tanulást támogató platformok vannak jelen napjainkban a tanítási tanulási folyamatban:

- a hagyományos televíziós oktatás
- a számítógép alapú tanulás (CBT, CBL)
- az interaktív televízió mint oktatási médium (iTV)
- a mobil (táblagépek, okostelefonok) eszközök segítségével megvalósuló tanulás (m-learning)

A fenti csoportosítások közös eleme a médiatartalom valamilyen műfaji besorolása mellett, hogy milyen szintű a nézői beavatkozás, interaktivitás szintje a műsortartalomba.

5.2.3 A hagyományos televíziózás

Mint tárgyaltuk a **hagyományos (broadcast) televíziós** oktatás alapvető hiányosságaként az információ szimplex módon való áramlása „emelhető ki”. Az információ a televíziótól a néző felé áramlik, akinek a válaszára a televízió nem reagálhat.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a tévé összetett szimbólumrendszereket (képet, zenét, beszédet és írott nyelvet) képes kombinálni és egyszerre bemutatni. Azt is kimutatták viszont, hogy a látvány, a hangeffektusok a narráció és a felirat együttes használata túlterhelheti a nézők figyelmi kapacitását.

Ez a rendszer viszont egyáltalán nem tud igazodni az egyénenként változó képességekhez és tanulási szokásokhoz. A tanulók viszont többet tanulnak, ha audiovizuális eszközöket alkalmaznak, mint akkor, amikor kizárólag auditív vagy kizárólag vizuális eszközöket használnak fel. A tanulók akkor tanulnak a legtöbbet, ha a film vetítését (a tv-adást) szervesen beillesztik egybetartozó tevékenységek egészébe: dokumentáció bemutatása, mint a film vetítésének előkészítése, megbeszélés a film után, kiegészítő tevékenységek.

A tanulók többet tanulnak, ha aktív a szerepük a film vetítése közben: ha alkalmazzák az ismereteket abban a mértékben, amilyenben megszerzik. A példák és az illusztrációk egyaránt hasznosak. A tanulók többet tanulnak, ha a mű-

sor nagyszámú ismétlést tartalmaz változatokkal. Ennek hatására kezdtek el készíteni oktatófilmeket tartalmazó videokazettákat, melyek napjainkra az új digitális technológiák fejlődése (videofelvétel és lejátszás, CD-ROM és DVD, multimédiás számítógép-technológia) lehetővé teszi, hogy a felhasználó nagyobb interaktivitáshoz jusson, így a televízióon rögzített oktatás különböző tanulók és tanulási stílusok igényeit képes kielégíteni.

Nem szabad alábecsülni ugyanakkor azt a tényt, hogy a televízió könnyen elérhető és egyszerűen használható médium, hisz szinte minden háztartásban megtalálható. Az is fontos tény, hogy a nézők egyfajta bensőséges kapcsolatban vannak az egyes csatornák televíziós tartalmaival.

A tanulás kontextusa – tanulási környezet –, melybe az oktatótévét használata beágyazódik, fontos változó, mely moderálhatja a televíziós tanulás hatékonyságát. A kontextus, nemcsak formális iskolai környezetben, hanem otthon, vagy akár nyilvános helyeken egyaránt történhet, melyek eltérő lehetőségeket, ugyanakkor kihívások elé állítja az oktatókat, és eltérő lehetőségeket teremt a tanulási gyakorlat strukturálására.

5.2.4 A digitális interaktív televízió, mint a vegyes típusú tanulás eszköze

Kugler⁵ a digitális interaktív televízió bemutatása felvezetőjeként hangsúlyozza, hogy klasszikus televízió „...megteremti az oktatás feltételeinek egy részét: a gazdag tartalmat és a motiválás képességét, nem képes viszont visszajelzést adni, és csak nagyon korlátozottan vagy egyáltalán nem ad lehetőséget a felhasználónak arra, hogy interakcióba lépjen a tartalommal. A digitális televízió alkalmazásával ezek a feltételek elméletileg biztosíthatók.” Kiemeli, hogy az interaktív tévét facilitálja az e-learninget, ugyanakkor értéket is adhat a folyamathoz. A digitális interaktív televízió rugalmas médiumként könnyen alakítható a meghatározott oktatási célokhoz, igényekhez és kontextusokhoz.

A t-learning

A digitális televíziózás nyilvánvaló terjedése valamint a tanulás és tudás körében jellemző felértékelődése miatt az ITV-fejlesztések fontos területe a *t-learning* lehetőségeinek kiaknázása. A t-learning az (egyelőre igen csekély) szakirodalomban a tv-n alapuló interaktív tanulás jelölésére elterjedt rövid kifejezés, legegyszerűbben meghatározva az ITV és az e-learning konvergenciáját takarja,

---

⁵ Kugler Judit: Az interaktív digitális televízió mint az oktatás lehetséges médiuma. VILÁGOSSÁG, 2004/2–3. 115-132.

az e-learninget olyan értelemben tekintve, mint a számítógépes technológia felhasználása a képzési és oktatási folyamatok támogatására.

5.2.5 A mobil tanulás mint a vegyes típusú tanulás eszköze

Az e-learning egy válfaja a mobiltanulás vagy m-learning, amely valamilyen mobil vagy vezeték nélküli eszköz segítségével történik. Az ITV oktatási felhasználása szempontjából az m-learning azért is érdekes, mert a digitális műsorszolgáltatás egyik változata, a digitális földfelszíni televíziózás (DVB-T) – a műholdas (DVB-S), illetve kábeles (DVB-C) szolgáltatásokkal ellentétben – alkalmas arra, hogy mobil vételt tudjon biztosítani. Ahogy a televízió és a mobil adatátviteli technológia, illetve a t-learning és az m-learning fejlődik, egyre több lesz az átfedés.

5.2.6 A számítógép, a televízió és az ITV⁶

Lytras a az alábbiakban foglalja össze a televízió sikeresen használható az oktatás környezeteként:

- széles körben hozzáférhető médium, a legtöbb ember számára a használata megszokott, az emberek általában megbíznak a televízióból kapott információban.
- televízió alkalmas arra, hogy gazdag tartalmat nyújtson és motiválja a felhasználót, ugyanakkor a hagyományos analóg televíziós műsorközvetítés egyirányú, így értelemszerűen nem képes visszacsatolást adni, és nem teszi lehetővé a felhasználó számára, hogy befolyásolja a tartalmat.
- Az ITV-alkalmazásokkal mindezek a hiányosságok kiküszöbölhetők: akár az interakció lehetőségét, akár a személyre szabhatóságot tekintjük (amit az emelt szintű szolgáltatások tesznek lehetővé), azt találjuk, hogy az ITV lehetséges tanulási eszköz.

A gyakorlatban a t-learning képanyagban gazdag (video-rich) tanulási anyagokhoz való flexibilis hozzáférést jelent televízió vagy valami olyan eszközön keresztül, mely közelebb áll a televízióhoz, mint a számítógéphez. A tévéhez hasonlóan ennek úgynevezett „fogyasztói” eszköznek kell lennie, amit

---

⁶ LYTRAS, M. et al. 2002. Interactive Television and e-Learning Convergence: Examining the Potential of t-Learning. Előadás az ECEL (The European Conference on eLEARNING) konferencián, Brunel University, Uxbridge, UK. <http://www.eltrun.aueb.gr/papers/tlearning.pdf>

könnyű használni és olyan megbízható, mint a televízió vagy bármelyik rutinszerűen használt háztartási eszköz.

Fontos, hogy az ITV által a tanuláshoz adott érték nemcsak technológiai jellemzőiből fakad, hanem abból a tényből is, hogy „még mindig” TV. Más szóval, a televízió nagyfokú elterjedtsége és elfogadottsága már megteremtette az ITV potenciális piacát.

Figyelembe véve továbbá, hogy az ITV használata nem lesz bonyolultabb, mint a jelenlegi tévékészülékeké (amelyeknek az emberek már ismerik a technológiáját), valószínűleg gyorsan elsajátítják a kezelését (LYTRAS et al. 2002).

Az e-learning ITV-platfomon való közvetítése során az interaktív digitális televízió legfontosabb attribútumai a következő módokon játszhatnak szerepet:

– A személyre szabhatóság (perszonalizáció) a t-learninggel kapcsolatban azt implicálja, hogy az ITV-t használó tanuló könnyen alakíthatja a rendelkezésére álló t-learning szolgáltatásokat saját érdeklődésének, igényeinek megfelelően.

A szolgáltatás alakításának lehetősége (nyelv, témák, beérkező hírlevelek, frissítések) segíthetik a nézőt, hogy megsűrje a tudást, a tudásszerzés pedig célzottabban és hatékonyabban történjen.

– A digitalizáció bármilyen e-learning (következésképpen t-learning) alkalmazás elengedhetetlen eleme. Az ilyen szolgáltatások előfeltétele a nagyon jó minőségű kép és hang, melyek fontos tényezői a tudásanyag sikeres vizualizálásának.

– Az interaktivitás lehetőségének köszönhetően az ITV-n keresztül tanulók számára megnyílik a rendszer többi résztvevőjével – az oktatóval, a többi diákkal – való kommunikáció lehetősége (LYTRAS et al. 2002).

Bár az e-learning fogalma jelenleg inkább a személyi számítógéppel, az interneten keresztül megvalósuló tanulást jelöli, használható bármilyen tanulási formára, mely elektronikus, digitális, hálózathoz csatlakozó eszközt használ. Ebben az értelmezési keretben a televízió vagy más hasonló eszköz segítségével hozzáférhető t-learning az e-learning egy válfaja, de jelentősen fokozhatja a tanulás „élményét” olyan módon, amilyenre az internet ma nem képes.

Az ITV mint tanulási médium az oktatási alkalmazásairól való spekulációk során egyelőre nem mosható össze az internettel, amikor a felhasználói szokásokat, a vele kapcsolatos attitűdöket és a motivációs kérdéseket tekintjük. Az e-learning azonban elsősorban nem technikai, hanem társadalmi jelenség, mivel kulcsa a tanulás, nem pedig a technológia.

A különböző médiumok konvergenciájának folyamata értelmében az ITV mint a (korszerű, nyitott) tanulási folyamat környezete, közvetítésének médiuma válik érdekessé.

A „klasszikus” számítógépes e-learning legújabb tapasztalatai és az ezek nyomán született elemzések és elméletek már a szélessávú, hangot, mozgóképet jó minőségben közvetíteni képes internetes technikákra vonatkoznak. Az e-learning elméletek egyik legfontosabb kérdése a folyamat emberi oldala, a számítógépekkel összekötött tanár és diák, illetve diák és diák közti interakció pedagógiai, pszichológiai vonatkozásai. Így tekintve másodlagos, hogy mi a platform, a fő kérdések a hálózatban történő tanulás ismérveivel és következményeivel kapcsolatosak.

5.2.7 A konvergens televíziózás – híd a tévé és az online tér között

Tv, web, közösség

A televíziózás nem csupán önmagában fejlődik, hanem egyre szorosabb kapcsolatba kerül az internet adta szolgáltatásokkal is. Ez a két – korábban külön életet élő – platform egy új médiarendszer, a konvergens televíziós intézményrendszerének születését jelenti. Csigó⁷ szerint: „...A konvergens televíziózást első lépésben egy olyan intézményrendszerként definiálhatjuk, amely hidakat épít a tévé és az internet között (mind a médiaipari szereplők, mind pedig a felhasználói élmények szintjén), és lehetővé teszi, hogy az online térben is újratermelődjenek a hagyományos televíziózásra jellemző fogyasztási mintázatok, tartalomszolgáltatási stratégiák és üzleti modellek.”

A konvergens médiakörnyezetet elemezve megállapítható, hogy a konvergens televíziózás nemcsak médiakonvergencia, hanem mely a médiapiacok és -iparágak konvergenciája révén alakult ki. A médiatartalom a szűköségtől a tartalombőség felé, a kizárólagosságtól a megosztás felé tolódott át. A tévézői viselkedés állandósága átalakul, az interakció megjelenése következtében gazdagabbá szélesebbé válik a tévézési repertoár. Nemcsak a set-top boxok megjelenésével időben elcsúsztatott tévézés (time shifting) valósítható meg, hanem a szimultán médiahasználat (multitasking) is. Sőt, – mivel az online térben a televíziós tartalmak ma már szinte bárhová képesek követni a felhasználót – videó-tartalom terjesztés és fogyasztás is online folyamattá változik.

---

⁷ Csigó Péter: A konvergens televíziózás - Web, tv, közösség. L'Harmattan Kiadó, 2009, Új Média - RE:MIX 3. URI [itt](#) érhető el.

5.2.8 Nyilvánossá tett tartalmak és az oktatás

A nyílt megosztású tananyagok (Open Course Ware) rendszerek⁸

A Nyílt Hozzáférés Kezdeményezés (Open Access Initiative) 2002-ben Budapesten manifesztálódott (BOAI – Budapest Open Access Initiative) néven, melyben kinyilatkoztatásra került, hogy az intézményi repozitóriumokon túl, a tágabban a tudomány szabad áramlását szolgáló kísérleteket is támogatni szükséges. Ugyancsak ebben az évben az UNESCO egy nyilatkozatot adott ki az univerzális oktatási forrás gyűjtemény fejlesztéséről – „Nyílt Tananyag Források” (Open Educational Resources - OER) címmel, azzal a céllal, hogy a gyűjtemény az egész emberiség javát szolgálja. A kezdeményezés lényege az volt, hogy az oktatási tartalmakat forrásokat nem kereskedelmi, hanem közösségi, oktatási célra szabadon lehessen felhasználni. Ez az eszmeiség, a tudáshoz való jog részeként, egyre szélesebb körben kezdett terjedni – bár már voltak előzményei a bostoni műszaki (MIT) egyetemen. Napjainkra Európai Bizottság eLearning Programjának keretében az úgynevezett Szabad Oktatási Forrás (Open Educational Resources – OER) formában öltött testet. A szabad oktatási források (OER), OLCOS c. projektjének egyik eredménye volt a Wikieducator.org felület kialakítása, melynek tartalmát bárki megtekintheti és akár frissítheti is. Szabad Oktatási Forrás (Open Educational Resources – OER) [itt](#) érhető el.

A világháló lehetőségeinek természetes összekapcsolásának lehetőségét kínálva az ezredfordulótól kezdődően – a világ egyik legnevesebb műszaki egyeteme a Massachusetts Institute of Technology (MIT) –, több mint 1800 kurzust tett elérhetővé ingyen az Open Course Ware (OCW) (<http://ocw.mit.edu>) projekt keretén belül. A közelmúltban az MITx (<http://mitx.mit.edu/>) projektben, már nyílt hozzáférésű – regisztráció nélküli – kurzusanyagokat kezdtek el fejleszteni és közzétenni. Az újdonság értéke ennek az, hogy a világ bármely részéről felvételi nélkül be lehet jelentkezni, majd a követelmények sikeres teljesítését követően akár tanúsítványt lehet kapni.

5.3 AJÁNLOTT ONLINE MEGOLDÁSOK

Az ingyenes előadások száma egyre növekszik, ezek közül néhányat tekintünk meg néhányat!

- A YouTube videomegosztó oldal Education kategóriája [itt](http://www.youtube.com/education) érhető el. (<http://www.youtube.com/education>).

⁸Forrás: <http://hu.scribd.com/doc/60722521/Tananyagelemek-nyilt-megosztasa>

- A Yale ingyenes online kurzusainak videó előadásai, diái és teljes szövegei [itt](#) tekinthetők meg.
- A Berkely Egyetem karai által feltöltött előadások [itt](#) érhetőek el.
- A Harvard és a(z) M.I.T. által alapított online interaktív virtuális [edX](#) platform az oktatás forradalmasítását célozta meg
- A nemzetközi összefogásra példa a 12 nyelven működő ocwconsortium.org online kurzus.
- A TED online televízió csatornája [itt](#) érhető el.
- Ken Robinson „Bring on the learning revolution!” című előadása [itt](#) tekinthető meg magyar nyelvű szinkron felirattal és teljes szöveggel.
- Az OFI honlapján található információk [itt](#) érhetőek el.
- Hazai megoldás a <http://webinariumok.hu/>
- A hazai megoldás a videotórium <http://videotorium.hu>
- Mindentudás Egyeteme 2.0 – web2.0 oldala előadásokkal és elearning anyagokkal [itt](#) érhető el.
- Az Eszterházy Károly Főiskola oktatási Mester tanár videóportálja [itt](#) érhető el.
- Ötoldalú virtuális „kerekasztal” a tanárképzésről c. bejegyzés [itt](#) érhető el (írja Ollé János az Oszta.lyfonok.hu virtulás kongresszusán)

6. IRODALOM

- Aczél Petra: Netorika. A digitális retorika műfajai és jellemzői In: Kukorelli Katalin (szerk.): A tartalom és forma harmóniájának kommunikációja. XII. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti és Kommunikációs Konferencia 2010. pp.109-116. pp.109-116. Forrás: www.duf.hu/nyitoldal/nyelvezeti/kiadvany-2010-1
- Allison Rossett, Felicia Douglas and Rebecca V. Frazee (2003): Strategies for Building Blended Learning.
<http://www.learningcircuits.org/2003/jul2003/rossett.htm>.
- Evaluation of web-based course platforms (learning environments)
<http://www.edutech.ch/edutech/tools> .Evaluation of web-based course platforms (learning environments)
- Forgó S. et al.: A blended learning elméleti és gyakorlati kérdései.
<http://nws.niif.hu/ncd2005/docs/ehu/029.pdf>
Networkshop 2005. Szeged.

- Forgó–Hauser (2002): Távoktatás felsőfokon informatikus könyvtáros szakon – az egri Eszterházy Károly Főiskola Médiainfo-matika Intézetében. Informatika a felsőoktatásban 2002. Debreceni Egyetem ATC. Agrárinformatikai és Alkalmazott Ma-tematikai Tanszék, Debrecen.
- Kis-Tóth L. (2000.): Az informatikus könyvtáros szak szakindítási kérelme. EKF. Médiainformatika Intézet
- Kovács Ilma (2002): Távoktatás, e-learning. Internetes kampuszok Franciaországban, Oktatástechnológiai és információtechnológiai konferencián elhangzott előadás.
- Forgó S. (2002): Oktatástechnológiai és információtechnológiai konferencián elhangzott előadás, Agria Media.
- Forgó S.– Kis-Tóth L. (2002): Az idegen nyelvi képzés fejlesztése az EKF-en c. projekt tananyagainak, távoktatási rendszerbe való illesztésére. EKF Phare Projekt
- Forgó Sándor–Hauser Zoltán–Kis-Tóth Lajos (2003): E-learning kurzusok és A minőségbiztosítási kérdései. Eger. Agria Média Konferencia Kiadvány. 40–64. o.
- Forgó Sándor (2003): Egy – szintézisen alapuló – komplex minősítési rendszer kidolgozása e-learning módszerekkel (blended) kombinált képzésre és tananyagokra. Kutatási terv. Kézirat ITOK Eger, Médiainformatika Intézet.
- Jan M. Pawlowski (2003) CEN/ISS tanulási technológiák workshop minőség biztosítási projekt résztvevők és irányelvek minőségbiztosítási szabványok. URL.<http://www.cenorm.be/iss,Workshop/lt/Default/htm>
- Kaszai P (2001): SCORM ajánlások a tananyagstruktúrára.
URL: <http://www.matisz.hu>
- Kis-Tóth L. szerk. (2000): Az informatikus könyvtáros szak szakindítási kérelme. EKF. Médiainformatika Intézet.
- Komenczi Bertalan (2002): E-learning módszertan. (kézirat). Eger, EKF-HKIK Leonardo projekt.
- Kovács Ilma (2002): Távoktatás, e-learning. Internetes kampuszok Franciaországban. Oktatástechnológiai és információtechnológiai konferencián elhangzott előadás.
- Kugler Judit: Az interaktív digitális televízió mint az oktatás lehetséges médiuma. VILÁGOSSÁG, 2004/2–3. 115-132.
- Lister, M. – Dovey, J. – Giddings, S. – Grant, I. – Kelly, K.: New Media. A Critical Introduction. Routledge, London, 2003. pp. 12-13.
- LYTRAS, M. et al. 2002. Interactive Television and e-Learning Convergence: Examining the Potential of t-Learning. Előadás az ECEL (The European Conference on eLEARNING) konferencián, Brunel University, Uxbridge, UK.

- Papp L. (2002): Az Apertus Közalapítvány támogatásával zajlik az E-módszerTAN című pályázati program, melynek főpályázója az Eduweb Távoktatási Rt., társpályázói az Antenna Hungária Rt., a Matáv Rt. Oktatási Igazgatóság, a MATISZ, a SZIE Közép-Magyarországi Regionális Táv-oktatási Központ, a TeleDataCast Kft. és a Műegyetemi Távoktatási Központ. (A projekt honlapja a <http://www.e-modszertan.hu/index.html> címen érhető el.)
- Presidency Conclusion, Feira European Council, 19 and 20 June 2000 <http://europa.eu.int/council/off/conclu/june2000/index.htm>, valamint ACTION PLAN prepared by the Council and the European Commission for the Feira European Council 19–20 June 2000 http://europa.eu.int/comm/information_society/e-Europe/actionplan/index_en.htm
- Rowentree Derek (1995).: Preparing Materials for Open, Distance and Flexible Learning. Kogan Page Kiadó, London, és az Open University Oktatástechnológiai Osztálya. 1993. In. Tananyagfejlesztés és írás (szerk.: Szabó József 1998.) KMRTK Gödöllő.
- Simonics István – Hutter Ottó szerk. (2002): E-learning rendszerek összehasonlítása. Az MTA SZTAKI által (2002 decemberében) rendezett workshop munkanyaga alapján.
- Szabó Bálint (2000): Bevezetés a WEB CT keretrendszer használatába. (Kézirat) Eger. EKF, Médiainformatica Kiadványok.

7. MELLÉKLET TÁVOKTATÁSI TAGOZAT INDÍTÁSÁHOZ (MAB)

Az alap- és mesterképzési szakok indítására **távoktatási** formában a fenti általános [I. fejezet] és egyedi [II. fejezet] követelményeken túlmenően a következők érvényesek.

Bevezetés

Távoktatási tagozaton képzés minden tudományágban folytatható, ha az ismeretanyag távoktatási formában történő átadása *mind az elméleti, mind a gyakorlati képzés során megvalósítható*, és biztosítja az ismeretelsajátítást, a képességek fejlesztését, valamint a kompetencia építés gyakorlatát. *Biztosítani kell azt, hogy a hagyományos oktatási formákkal azonos tartalmú és értékű diploma kerüljön kiadásra.*

A szemléletükben hallgató központú távoktatást folytató intézmények a rendszerszervezés szabályainak megfelelően működnek.

1. A távoktatási szervezeti egység általános követelményei

- Korszerű logisztikai és oktatástechnológiai módszerek alkalmazása. A gyakorlatban meglévő irányzatok közül bármelyiket követheti az intézmény, az akkreditációs rendszerben egyik irányzat sem kap preferálást. Meg kell határozni, hogy a képzés folyamatában az egyes modulok tartalmának elsajátítása mennyi egyéni tanulási időt, konzultációt stb. igényel.
- A hallgatók számára a teljes képzési időre vonatkozó tanulmányi tájékoztatót kell kiadni, amelyet a félévenkénti részletes tanulási útmutatók egészítenek ki. Ismertetni kell a kötelezően és a választhatóan rendelkezésre álló médiumokat (nyomtatott, elektronikus, stb.).
- Azért, hogy a tananyag önálló elsajátítása megfelelően legyen támogatva, biztosítani kell a folyamatos és színvonalas tananyagellátást, a tananyagokhoz való hozzáférést, valamint a konzultációs lehetőségeket.

2. A (nyomtatott és/vagy elektronikus) tananyagcsomagokkal szemben támasztott követelmények

- A tananyagcsomagok legyenek összhangban a képzés céljával, a tantervvel és a tantárgyi leírásokkal.

- A tananyag tartalma, szerkezete és nyelvezete legyen alkalmas az ismeretek egyéni elsajátítására.
- A tanulási útmutatóknak konkrét javaslatokat kell tartalmazniuk a hallgatók tanulási stratégiájára vonatkozóan, megkönnyítendő az egyéni tanulási folyamat és az önellenőrzés megszervezését.
- A tananyagokat a könnyebb megértés és a folyamatos önellenőrzés érdekében egészítsék ki nyomtatott és/vagy elektronikus segédletek.

3. Az ellenőrzés – értékelés követelményei

E rendszer:

- képezze a teljes tananyagcsomag szerves részét,
- alkalmazkodjon az egyéni tanulás módszeréhez (önellenőrzés, konzultáció, informatikai alapon történő kapcsolattartás, évközi beszámoló, vizsga).

Záróvizsgára csakis az intézmény székhelyén kerüljön sor, és a záróvizsga bizottságnak legyen külső, szakmailag elismert tagja.

4. Konzultáció

A konzultáció

- legyen a távoktatás szerves része, segítse elő a távoktatási tananyag hatékony elsajátítását.
- előadással nem helyettesíthető.
- biztosítása minden intézmény számára kötelező.
- során az infokommunikációs infrastruktúra használatát is biztosítani kell.
- hatékonyságának javítása érdekében az intézmény konzultációs központot hozhat létre.

5. A képzés személyi feltételei

A szakfelelős, szakirány-felelős, tantárgyfelelős oktatókra vonatkozó követelményeket az **I.2** fejezet tartalmazza. Ugyanakkor a távoktatási képzésben a speciális feladatok ellátásához további személyi háttérrel is biztosítani kell. Az ilyen jellegű feladatokat ellátókkal szemben támasztott követelmények:

Tananyagfelelős:

- Teljes- vagy részmunkaidőben foglalkoztatott (**AT/AE**)
- Hitelt érdemlően igazolnia kell, hogy részt vett távoktatási tagozati képzéshez szükséges speciális felkészítésben.

Tutorok irányítója:

- Teljes munkaidőben foglalkoztatott (**AT**),
- aki legalább öt éves távoktatási tapasztalattal rendelkezik.

Tutor:

Egy tutorhoz egyidejűleg (egy szemeszterben) *legfeljebb 50 hallgató* és *legfeljebb 3 tantárgy* gondozása tartozhat.

6. Infrastrukturális feltételek

- A távoktatásban kiemelt jelentőségű a hatékony egyéni tanulást, az intézmény és a hallgató közötti folyamatos kapcsolattartást biztosító távoktatási keretrendszer megléte.
- A tananyag folyamatos korszerűsítéséhez tananyagfejlesztő háttérrel kell biztosítani.
- Az intézmény székhelyétől földrajzilag elkülönült konzultációs központ(ok)nak megfelelő informatikai háttérrel, szakkönyvtárral és a gyakorlati oktatás számára gyakorló helyel kell rendelkeznie.
- A rendelkezésre álló tananyaggal a keretrendszert fel kell tölteni.

7.1.1A speciális fogalmak értelmezése**Konzultáció**

Olyan módszer, amely előkészíti, illetve segíti a hallgatók önálló tanulását, és a tananyag elsajátításával kapcsolatos egyéni problémáiknak tisztázását. Megkülönböztetünk bevezető, eligazító, a tanulmányi idő alatt rendszeresen tartott, összefoglaló (pl. vizsga előkészítő) konzultációt.

Oktatástechnológia

Az oktatástechnológia magában foglalja:

- a tanítási-tanulási folyamat hatékony megtervezését és irányítását;
- a képzési cél megvalósításához és a tartalomhoz legmegfelelőbb módszerek, eszközök kiválasztását;
- az audiovizuális, elektronikus információhordozók kutatását, fejlesztését, megvalósítását;
- az eredmények diagnosztizálását és értékelését.

<p>Tananyagfelelős</p> <p>A tananyagfelelős szakmailag kompetens, AT vagy AE oktató, aki a távoktatási képzési formához is igazodva irányítani tudja a tananyagfejlesztést.</p>
<p>Tananyagcsomag</p> <p>Tanulási eszközök egységes egészet alkotó – tárgyiasult vagy/és virtuális formában megjelentetett – együttese, amelyek a rendszerszervezés és folyamatszervezés követelményeinek megfelelően tanítási módszereket is tartalmaznak.</p>
<p>Tanulmányi útmutató</p> <p>A hallgató számára készült, a képzés egészét és részeit összefüggésében és célrendszerében bemutató, továbbá a követelményrendszert ismertető tájékoztató füzet, amelyet a hallgató a képzés megkezdésekor megkap.</p>
<p>Tanulási útmutató</p> <p>A tanuló számára készül, a tantárgy vagy a modul anyagának elsajátítását segíti, tájékoztatást ad a képzés menetéről, részéről és módszereiről. Időbeosztást ajánl, előírja a feladatok beküldési időpontját és a konzultációs lehetőségeket, megjelölve azok helyét és időpontját. Útmutatást ad a tanulás folyamatos és önálló szervezéséhez és értékeléséhez. Terjedelme változó (1-2 laptól vékony füzetig.)</p>
<p>Távoktatás</p> <p>Sajátos információ-technológiai és kommunikációs taneszközök, valamint ismeretátadás-tanulási módszerek használatával az oktató-hallgató interaktív kapcsolatára és az önálló hallgatói munkára épülő képzés, amelynek időtartamát, az ismeretátadás és a tanulmányok teljesítése ellenőrzésének formáit a hallgatóval kötött – egyéni tanulmányi rendre vonatkozó – megállapodásban a felsőoktatási intézmény határozza meg</p>
<p>Távoktatási segédlet</p> <p>A tananyag elsajátítását segítő – nyomtatott vagy multimédiás – eszközök. Pl.: szöveggyűjtemény, album, szótár, táblázat, film-részlet, Interneten elérhető linkek, kísérleti eszközök stb.</p>
<p>Távoktatási keretrendszer (képzési menedzsment rendszer)</p> <p>A távoktatási keretrendszer (képzésmenedzsment rendszer) a szerverkliens architektúrában működő digitális hálózaton belül szerveralkalmazásként funkcionáló informatikai alkalmazás (szoftver), melynek feladata az elektronikus távoktatás (e-learning) szervezése, a képzési folyamat működtetése (a képzéseknek, elektronikus tananyagoknak a tanuló számára történő eljuttatása) és mindezek értékelése. A rendszer alkalmazásának középpontjában a hallgató(k)nak az elektronikus képzéseken – a képzési célok elérése érdekében – történő tevékenységének megszervezése és lebonyolítása áll.</p>

Tutor: a hallgatók személyes, szakmai tanácsadója, irányítója egy adott tananyag/modul önálló tanulással történő elsajátításában. Gépi vagy személyes megjelenésű „partner” a tanulásban, akivel a hallgató párbeszédet folytathat, vitatkozhat. A hallgatók segítése részben előre megtervezett módon és időpontokban (személyesen, telefonon) történik, részben pedig folyamatos e-mail-es és/vagy fórumos kapcsolattartás keretében valósul meg. Mindkettőt a tutor látja el. Egyik kapcsolattartási forma sem privilegizált!